

የቴሌኮምኒኬሽን የብሔራዊ
ሮሚንግ የጅምላ ሽያጭ መመሪያ
ማብራሪያ ሰነድ

1. መግቢያ

ኢትዮጵያ የቴሌኮም ኢንዱስትሪ ገበያን ለሃገር ውስጥ እና ለውጪ ሃገር ባለሃብቶች ክፍት እንዳደረገች ይታወቃል። በዚህም ምክንያት በመንግስት እጅ የቆየው ሴክተር ላይ ከአንድ በላይ የሆኑ የቴሌኮም አፕራይዎች እንዲሁም ሌሎች አገልግሎት ሰጪዎች ተሳታፊ ሆነዋል። በዚህም ምክንያት በአገልግሎት ሰጪዎች መካከል የሚፈጠሩ ብሔራዊ የሮሚንግ የጅላ ሽያጭ ጉዳዮች ጎልተው ወጥተዋል። በኮሙኒኬሽን አገልግሎት አዋጅ ቁጥር 1148/2012 አንቀጽ 6(2) እና 44 (7) ላይ በአፕራይዎች/አገልግሎት ሰጪ አካላት መካከል የሚፈጠር የሮሚንግ ሁኔታ ምን መልክ ሊኖረው እንደሚገባ ጠቅላላ ባለ መልኩ ተቀምጧል።

እነዚህን አጠቃላይ ድንጋጌዎች ወደ መሬት ለማውረድ እና በአፕራይዎች/አገልግሎት ሰጪዎች መካከል ተገቢ የሆነ የሮሚንግ ስርዓት እንዲዘረጋ በዘርፉ ዝርዝር ድንጋጌዎችን ማወጣት ያስፈልጋል። ይህን መሰረት በማድረግ የብሔራዊ ቴሌኮሙኒኬሽን የሮሚንግ የጅምላ ሽያጭ አገልግሎት መመሪያ የተዘጋጀ ሲሆን ይህም በዘርፉ ውጤታማ ስራን መስራት ያስችላል ተብሎ ይታመናል።

2. የመመሪያው የሕግ መሰረት

የኢትዮጵያ ኮሙኒኬሽን ባለሥልጣን በኮሙኒኬሽን አገልግሎት አዋጅ ቁጥር 1148/2011 አንቀጽ 44(7) ላይ በተለያዩ የቴሌኮምኒኬሽን አገልግሎት ሰጪዎች መካከል የሚኖረውን ቋሚ እና ገባሪ የቴሌኮምኒኬሽን መሰረተ ልማት እንዴት መጋራት እንዳለበት ተመለክቷል። በዚህ መሰረት በባለስልጣኑ ጉልህ የገበያ ድርሻ እንዳለው የተመለከተው አፕራይዎች እነዚህን መሰረተ ልማት ማጋራት እና በዚህም የሮሚንግ አገልግሎት መስጠት አንዳለበት በግልጽ ተመልክቶል። ከዚህ ጋር በተገናኝቶም ባለስልጣኑ የብሔራዊ የሮሚንግ የጅምላ ሽያጭ በተመለከተ መመሪያ እንደሚያወጣ በአዋጁ አንቀጽ 54 (2) ላይ ተገልጿል።

3. የመመሪያው ዓላማ

ይህ መመሪያ የተለያዩ አላማዎችን ከግብ ለማድረስ የተዘጋጀ ሲሆን በዚህ ክፍል ዋና ዋና ሊባሉ የሚችሉ የመመሪያውን አላማዎች ተመልክተዋል፤-

- በቴሌኮሙኒኬሽኖች አፕሬትሮች መካከል የብሔራዊ ሮሚንግ የጅምላ ሽያጭ አገልግሎት ስምምነቶችን ማስተዳደር የሚያስችል ማዕቀፍ ማቅረብ፤
- ባለሥልጣኑ ብሔራዊ ሮሚንግ አገልግሎት ስምምነቶችን ለማስተዳደር ሊከተላቸው የሚገቡ ህግ እና የአሰራር ስርዓቶች ላይ ግልጽነት መፍጠር፤
- በመጀመሪያ የኔትዎርክ ትግበራ ወቅት አዳዲስ ባለፍቃዶች የሴሉላር የሞባይል ሽፋን በሌላቸው ቦታዎች ላይ ደንበኞችን መድረስ የሚችሉበትን ምቹ የስራ ከባባዊ ሁኔታን መፍጠር እና
- በቴሌኮሙኒኬሽን አፕሬትሮች መካከል ውድድርን ከፍ ለማድረግ የመግቢያ እና የመስፋፊያ ገደቦችን ዝቅ ማድረግ።

4. የመመሪያው ዝግጅት ሂደት

የመመሪያው ዝግጅት ከአንድ አመት በላይ የወሰደ እና በርካታ ሂደቶችም ያለፈ ሲሆን ረቂቅ ህጉ ተጠናቅቆ እስከቀረበበት ድረስ የተከናወኑ አበይት ተግባራት ወይም ሂደቶች በሚከተለው መልኩ ተጠቃልሏል።

- **ጥናት ማካሄድ፡-** እስከ ቅርብ ግዜ ድረስ የቴሌኮም ዘርፉ ለገበያ ክፍት ባለመሆኑ እና ገበያው ላይ የነበረው አንድ አፕሬትሮ ብቻ በመሆኑ ከብሔራዊ ሮሚንግ ጋር ተያይዞ የሚነሱ የህግ ጥያቄዎችን በበቂ ሁኔታ የሚያስተዳደር የህግ እና የአሰራር ልምድ አልነበረም። በመሆኑም ዘርፉን መሰረት ያደረገ ህግ ለመቅረጽ ጥናቶች ማካሄድና በጥልቀት መረዳት የሚጠይቅ ነው። ይህንን ለማሳካት የሃገሪቱ ነባራዊ ሁኔታ፣ በዘርፉ የዳበረ ልምድ ያላቸው የሃገራት ተሞክሮ እና የቴክኖሎጂ እድገት በተመለከተ ጥናት ተደርጎል። በዚህ ጥናት አማካኝነት በረቂቅ መመሪያ ውስጥ ሊካተቱት የሚገባቸው ድንጋጌዎች እና ዋና ዋና ቁም ነገሮች ጉዳዮች ተለይቷል።
- **ለረቂቅ ህጉ ዝግጅት ግብአት የሚሆኑ ሞዴል ህጎችና ተሞክሮዎች መምረጥ፡-** የቴሌኮም ዘርፍ ላይ አለም-አቀፍ ተቋማት ተሳታፊ በመሆናቸው ዘርፉን የሚያስተዳድረው ህግም አለምአቀፍ ደረጃውን በጠበቀ መልኩ መዘጋጀት አለበት። ስለሆነም የህጉ ይዘት አለም አቀፍ ደረጃው የጠበቀ ይሆን ዘንድ ከሃገሪቱ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ሁኔታዎች አንጻር ተቀራራቢ የሆኑ ሃገራት ህጎች በሞዴልነት ተመርጠዋል።
- **ባለድርሻ አካላትን ማወያየት፡-** ረቂቅ መመሪያውን ለማዳበር የሚከተሉት ሰነድ የውይይት መድረኮች ተዘጋጅተዋል።

- የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ የቴሌኮም አፕሬትሮችን፣ ከዘርፉ ጋር ግንኙነት ያላቸው የመንግስት እና የግል ባለድርሻ አካላትን፣ የሲቪክ ማህበረሰብን፣ ዘርፉ ላይ የሚሰሩ የህግ ባለሙያዎችን ፣ባለሃብቶችን ወዘተ ተሳታፊ ያደረገ የአንድ ወር¹ የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል።
- ረቂቁን በባለስልጣኑ ዌብሳይት ላይ ለ20 ቀናት ለሕዝብ አስተያየት ክፍት እንዲሆን ተደርጎ፤ ፍላጎቱ ካላቸው የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ ተቋማት በቂ የሆነ ግባት ለመሰብሰብ ተችሏል።
- የተሰበሰቡ ግባቶች በመመሪያው ላይ ስለተካተቱበት ሁኔታና ተያያዥ ጉዳዮች ሶስተኛ የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል።

5. በረቂቅ መመሪያው ላይ የተነሱ ነጥቦች እና የተወሰዱ እርምጃዎች

በረቂቅ መመሪያው ላይ የተለያዩ የሃገር ውስጥ እና የውጪ ሃገር ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሆኑ ሲሆን በመድረኩ ላይ የተለያዩ ጥያቄዎች ተነስተዋል። ከነዚህም ውስጥ የሚከተሉት ዋና ዋና ናቸው።

- በመግቢያ (preamble) ክፍል ላይ መመሪያውን ማውጣት ያስፈለገበት ዋና ዋና ምክንያቶች ተለይተው በአንድ ወይም ሁለት ፓራግራፍ ውስጥ እንዲካተት ቢደረግ፤
- መመሪያውን ማሻሻል በተመለከተ ክፍል ላይ መመሪያው በማንኛውም ወቅት እንደሚሻሻል ተደንግጓል። ይህ ግን የባለፍቃዶችን ጥቅም ስለሚጎዳ መመሪያው ሲሻሻል ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሚሆኑበት ሁኔታ ቢፈጠር።
- በመመሪያው ላይ የተመለከቱ እና ትርጓሜ የሚያስፈልጋቸው ቃላቶች ትርጓሜ ቢሰጣቸው።
- የሮሚንግ መጠየቂያ የግዜ ገደብ ላይ ማሻሻያ ቢደረግ፤
- ኢትዮ ቴሌኮም የሮሚንግ አገልግሎትን በተመለከተ ጉልህ የገበያ ድርሻ እንዳለው ቢወሰን፤
- በመመሪያው ላይ ትርጉም የሚያስፈልጋቸው ነገር ግን ትርጉም ያልተሰጣቸው ቃላቶች ትርጉም ቢሰጣቸው።

¹ <https://eca.et/2019/10/10/initial-stakeholder-consultation/>

ከላይ የተመለከቱት እና ሌሎች ተያያዥ ጥያቄዎች ላይ ሰፊ ውይይት የተደረገ ሲሆን ባለስልጣኑም የሃገሪቱን ጥቅም እና የዘርፉ መስፋፋት የሚኖረውን ፋይዳ ግንዛቤ ውስጥ በመክትት የሚከተሉት ውሳኔዎች ተወስነዋል፡-

- የሮሚንግ መጠየቂ ግዜ ላይ ማሻሻያ ይደረግበት የሚለው ሐሳብ ግዜው የተቀመጠው ዓለም አቀፍ ልምድን መሰረተ ያደረገ በመሆኑ እና በሮሚንግ አማካኝነት ረዘም ላለ ግዜ አገልግት መስጥ የኔትዎርክ ማስፋፊያ ስራ ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ስለሚያስከትል ደንጋጌው ባለበት እንዲቆይ ተደርጎል።
- ሮሚንግ ላይ ቁጥጥር ሊደረግበት አይገባም የሚል ጥያቄ የተነሳ ሲሆን በዚህም ረገድ ገበያ መር የሆነ አካሄድ ተግባራዊ ሊደረግ ይገባል የሚል ጥያቄ ተሰንዝሮል። ይህ አካሄድ አዲስ ገቢ አጥፊነቱን የሚጎዳ እና በአዲስ ገበያ ጅምር ላይ ተግባራዊ ማድረግ ተገቢ ባለመሆኑ ጥያቄው ተቀባይነት አላገኘም።
- ኢትዮጵያውያንም በዘርፉ ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው ተብሎ መመሪያው ላይ ይመልከት ተብሎ የተነሳው ጥያቄ ተገቢ አይደለም። አንድ አጥፊነት በአንድ ዘርፍ ላይ ጉልህ ድርሻ አለው የሚባለው በአዋጁ እና አዋጁን ተከትለው የወጡ መስፈርቶችን መሰረት በማድረግ ነው። ከዚህ በተጨማሪም አንድ አጥፊነት ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው ተብሎ በመመሪያ መወሰን አዳጋች ነው። ምክንያቱ ደግሞ ዛሬ ላይ ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው ተብሎ የተሰየመው አጥፊነት ነገ ላይ ጉልህ ድርሻ ላይኖረው ስለሚችል።
- በመመሪያው መግቢያ ላይ የተነሳው ጥያቄ አግባብነት ያለው በመሆኑ ማሻሻያ ተደርጓል።
- መመሪያውን ባለስልጣኑ በማንኛውም ወቅት እንደሚያሻሽለው የተመለከተው ንግግር የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት ስለሚጎዳ ይሻሻል የሚለው ጥያቄ ተገቢነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎታል።
- በመመሪያው ውስጥ ለተካተቱ እና ፍቺ ለሚያስፈልጋቸው ቃላቶች ፍቺ ተሰጥቷቸዋል።

6. ለውይይት የተሰራጨው ረቂቅ መመሪያ እና የመጨረሻ ሆኖ የወጣው መመሪያ

- በማስታወቂያ በተሰራጨው መመሪያ ላይ ባለስልጣኑ መመሪያውን በማንኛውም ወቅት እንደሚያሻሽለው ተመልክቷ የነበረ ሲሆን በመጨረሻ ረቂቅ ላይ ግን ባለስልጣኑ

መመሪያውን ሲያሻሽል ከባለድርሻ አካላት ጋር በጉዳዩ ዙሪያ ውይይት ማድረግ እንደሚኖርበት ተመልክቷል። ይህ የተደረገበት ዋና ምክንያት ባለስልጣኑ በየወቅቱ ባለድርሻ አካላትን ሳያሳትፍ ማሻሻያ የሚያደርግ ከሆነ የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት/ጥቅም ይጎዳል ከሚል ሕሳቤ የተነሳ ሲሆን ይህም ከባለድርሻ አካላትም በኩል በስፋት ሲንጸባረቅ ነበር። ጥያቄው የአዋጁን መንፈስ ያገናኘበ እና ተገቢ በመሆኑ እንዲስተካከል ተደርጓል።

- በመመሪያው መግቢያ ላይ ለመመሪያው መሰረት የተደረጉ ድንጋጌዎች ብቻ ናቸው የተካተቱት። ለመመሪያው መውጣት ምክንያት የሆኑ ነጥቦች አልተካተቱም የሚል አስተያየት ከባለድርሻ አካላት በኩል ቀርቧል። ስለሆነም የመመሪያው መግቢያ የመመሪያውን አስፈላጊነት አጉልቶ በሚያሳይ መልኩ በድጋሚ ይስተካከል የሚለው ሕሳቤ/ አስተያየት ተገቢ በመሆኑ በዛ መልክ እንዲስተካከል ተደርጓል።
- በመድረክ ተሳታፊዎች ፍቺ የሚያስፈልጋቸው ቃላቶች ተለይተው የቀረቡ ሲሆን ለእነዚህ ቃላቶች ትርጓሜ ተሰጥቷቸዋል።